

Тригубенко С. М.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного, кримінального права та процесу
Міжнародного університету бізнесу і права

СТРУКТУРА ТА ЗАВДАННЯ МІНІСТЕРСТВА АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Анотація. Статтю присвячено особливостям структури та завдання Міністерства аграрної політики та продовольства України в умовах реформування, а також розгляду динаміки змін у системі управління.

Ключові слова: структура, завдання, міністерство, реформування.

Постановка проблеми. Мінагрополітики України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, а також дорученнями Президента України.

На сьогодні окремим аспектам діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України присвячені наукові праці наступних вчених: В. І. Андрейцева, А. П. Гетьмана, С. Г. Грицкевича, І. А. Дмитренка, Н. Р. Кобецької, М. В. Костицького, С. М. Кравченка, М. В. Краснової, Н. Р. Малишева, Б. Г. Розовського, О. М. Хіміч, Ю. С. Шемшученка та інших.

Метою статті є розглянути структуру та завдання структурних підрозділів Міністерства аграрної політики та продовольства України. Актуальність статті полягає в необхідності визначення структури та завдання структурних підрозділів міністерства в умовах реформування.

Виклад основного матеріалу. Наукові дослідження, проведені в даній сфері, є досить вагомим внеском у дослідження проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Мінагрополітики України очолює міністр аграрної політики та продовольства України, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняє з посади Президент України. Міністр має першого заступника та заступника міністра – керівника апарату, які призначаються на посади за поданням Прем'єр-міністра України і звільняються з посад Президентом України [1]. У разі необхідності для забезпечення здійснення Мінагрополітики України окремих завдань рішенням Президента України в структурі Мінагрополітики України може бути введено посаду заступника міністра. Обов'язки заступників міністра та розподіл повноважень між ними визначаються міністром. Заступник міністра, керівник апарату, здійснює керівництво діяльністю апарату Мінагрополітики України, призначає на посади та звільняє з посад державних службовців та працівників апарату Мінагрополітики України (крім тих, які призначаються на посади та звільняються з посад міністром).

Міністр Міністерства аграрної політики та продовольства України:

1) очолює міністерство, здійснює керівництво його діяльністю;

2) спрямовує і координує здійснення іншими центральними органами виконавчої влади заходів з питань, що належать до компетенції Мінагрополітики України;

3) спрямовує та координує діяльність Державного агентства земельних ресурсів України, Державного агентства лісових ресурсів України, Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України, Державної інспекції сільського господарства України та Державного агентства рибного господарства України (далі – агентства, інспекція та служба), у тому числі:

– формує державну політику у відповідних сферах та контролює її реалізацію агентствами, інспекцією та службою;

– погоджує та подає на розгляд Кабінету Міністрів України розроблені агентствами, інспекцією та службою проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України;

– визначає пріоритетні напрями роботи агентств, інспекції та служби, а також шляхи виконання покладених на них завдань, затверджує плани їх роботи;

– порушує перед Кабінетом Міністрів України питання щодо скасування актів агентств, інспекції та служби повністю чи в окремій частині;

– заслуховує звіти про виконання покладених на агентства, інспекцію та службу завдань та планів їх роботи;

– вносить пропозиції Прем'єр-міністрові України щодо кандидатур на посади голів агентств, інспекції та служби і за пропозицією їх голів – щодо кандидатур на посади їх заступників;

4) здійснює інші повноваження відповідно до законів та актів Президента України.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Мінагрополітики України, обговорення найважливіших напрямів його діяльності в міністерстві утворюється колегія в складі міністра (голова колегії), першого заступника міністра, заступника міністра (у разі введення посади), заступника міністра – керівника апарату за посадою. У разі потреби до складу колегії Мінагрополітики України можуть включатися керівники структурних підрозділів апарату Мінагрополітики України, а також у встановленому порядку інші особи. Через них Кабінет Міністрів України спрямовує і координує діяльність таких центральних органів виконавчої влади:

1. Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України.

2. Державне агентство земельних ресурсів України.

3. Державне агентство лісових ресурсів України.

4. Державне агентство рибного господарства України.

5. Державна інспекція сільського господарства України.

Проїшовши складні але необхідні етапи формування та становлення в умовах реформування органів виконавчої влади зараз Міністерство аграрної політики та продовольства України складається з таких структурних підрозділів:

1. Департамент організаційного забезпечення діяльності міністра (патронатна служба).

2. Департамент роботи з персоналом.

3. Департамент контролю апарату.

4. Департамент економічного розвитку аграрного ринку.
 5. Департамент землеробства.
 6. Департамент тваринництва.
 7. Департамент продовольства.
 8. Департамент науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій.
 9. Департамент фінансово-кредитної політики.
 10. Департамент правової та законопроектної роботи.
 11. Департамент зовнішньоекономічних зв'язків.
 12. Департамент бухгалтерського обліку, державного майна та господарського забезпечення.
 13. Департамент інженерно-технічного забезпечення та сільськогосподарського машинобудування.
 14. Управління аграрної статистики та інформатизації.
 15. Оперативно-режимне управління.
 16. Управління внутрішнього аудиту.
 17. Відділ публічної інформації, взаємодії з Кабінетом Міністрів України та розгляду звернень громадян.
 18. Сектор охорони праці та пожежної безпеки.
 19. Сектор запобігання і протидії корупції.
- Основними галузями Міністерства аграрної політики та продовольства України є:

1. Ветеринарна медицина.
2. Харчова та переробна промисловість.
3. Рибне господарство.
4. Насінництво та розсадництво України.
5. Садівництво, виноградарство і виноробство.
6. Розвиток сільських територій.
7. Держсільгоспінспекція.
8. Укрголовдержжарантин.
9. Харчова та переробна промисловість [2].

Мінагрополітики України в процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами державної влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, а також з органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, підприємствами, установами, організаціями.

У межах своїх повноважень Мінагрополітики України, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, організовує і контролює їх виконання. Накази Мінагрополітики України, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [3]. Нормативно-правові акти Мінагрополітики України підлягають державній реєстрації в установленому законодавством порядку. Накази Мінагрополітики України, видані в межах його повноважень, є обов'язковими для виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами та місцевими державними адміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями всіх форм власності та громадянами. Мінагрополітики України в разі потреби може видавати разом з іншими центральними органами виконавчої влади спільні акти [1].

Крім того, з метою задоволення потреб суспільства та держави сьогодні, Міністерство аграрної політики та продовольства України здійснює та реалізує ряд державних цільових програм, в яких наводяться державні замовники цих програм, окремі етапи та терміни їх реалізації; обсяги фінансування кож-

ної з програм за рахунок усіх джерел фінансування в наступному році, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету. Державна програма економічного і соціального розвитку України на наступний рік подається на затвердження до Верховної Ради одночасно з проектом Державного бюджету.

Галузеві програми розвитку розробляються з метою реалізації державної політики щодо регулювання розвитку окремих галузей економіки. Перелік галузей, щодо яких розробляються прогнози і програми розвитку та терміни їх розроблення залежно від специфіки і поставлених завдань, визначаються Кабінетом Міністрів [4, с. 27].

Наразі в Міністерстві аграрної політики та продовольства України взялися за реалізацію таких програм як:

- Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р.;
- Державна цільова економічна програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 р.;
- Державна цільова програма створення оптових ринків сільськогосподарської продукції (із офіційного сайту Мінагрополітики України).

Разом з тим слід відмітити, що проведення адміністративної реформи в частині реформування аграрної сфери є довго триваючим процесом. Ініціатива «Рідне село» може бути успішно реалізована, але для цього потрібно немало часу.

Заплановане збільшення об'ємів виробництва потребує поступового нарощування інвестиційних вкладів у сільське господарство. Так, для виконання задач, передбачених Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 р., на розвиток сільського господарства за рахунок всіх джерел необхідно біля 16 млрд грн на рік, а у 2016–2020 рр. – об'єм інвестицій в основний капітал необхідно збільшити до 33 млрд грн на рік. Тому держава повинна проявити сильну економічну позицію в плані фінансової підтримки аграрного виробництва за рахунок не тільки бюджетних асигнувань, але і за рахунок проведення більш чіткої політики аграрного протекціонізму, особливо кредитної політики.

Вже тривалий час обговорюється питання створення кредитної установи, яка буде орієнтуватись на обслуговування сільськогосподарських товаровиробників, – Державного аграрного (земельного) банку. Це було і залишається проблемою номер один у сфері кредитного забезпечення сільськогосподарського виробництва. Його потенціал може бути використано повністю, якщо одночасно на селі будуть створюватись і розвиватись кредитні союзи і корпоративні банки. При цьому ринок земель сільськогосподарського призначення повинен бути прозорим, чітко регульованим, з направленням на раціональне високопродуктивне науково, соціально і екологічно-орієнтоване земле-, лісо- і водокористування.

Перетворення, що проходить в аграрному секторі під впливом об'єктивних і суб'єктивних обставин, не покращили умови праці і життя громадян. Реформування інституційних принципів розвитку сільських територій, посилення ролі сільських обшин потребують нової стратегії. Необхідно створити умови для покращення демографічної ситуації шляхом підвищення народжуваності та зменшення смертності сільського населення, оптимізації міграційних процесів серед сільської молоді через покращення профорієнтаційної роботи, активне впровадження політики росту престижності праці і проживання в сільській місцевості. Ці та ряд інших завдань постали перед новоствореним Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Як ми вважаємо, організацією розвитку сільських територій (у тому числі агропромислового виробництва на місцях)

повинні займатися місцеві органи влади суспільної і міжгосподарської самоврядності, які на основі розробки і реалізації стратегій і програм соціально-економічного розвитку забезпечуватимуть комплексний розвиток виробничої і соціальної інфраструктури і дотримання соціальних стандартів життєзабезпечення сільських жителів, зокрема, шляхом формування робочих місць з їх концентрацією в агромістечках, рекреаційно-туристичних і приміських зонах. Ці програми повинні фінансуватися Фондом підтримки українського села за допомогою механізмів, наближених до вживаних у країнах ЄС та контролюватися Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Державна цільова економічна програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 р. була затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 557 від 3 червня 2009 р. [5]. Генеральна Асамблея ООН оголосила 2012 р. Міжнародним роком кооперативів.

Прогнози щодо розвитку кооперації в Україні досить сумні. Ми маємо 150-літню історію кооперативного руху. До революції в Україні в кооперації було об'єднано понад 60% сільського населення. Нині до кооперації долучено не більше 0,3% сільського населення. Відродження сільськогосподарської кооперації в нашій новітній історії розпочалося 1997 р. з ухваленням Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» [6]. Від того часу кооперативи поступово набирали злету і пік мали у 2004 році – тоді в Україні було понад 1100 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Але, починаючи з 2005 р., пішов різкий спад цього руху, і нині в Україні, за статистикою, нараховується близько 500 кооперативів, а в дійсності працює, можливо, 200–250. Лише починаючи з минулого року, Міністерство аграрної політики та продовольства України більш активно почало обстоювати розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, шукати варіанти її підтримки» [7].

Державна цільова програма створення оптових ринків сільськогосподарської продукції була затверджена постановою Кабінету Міністрів України № 562 від 3 червня 2009 р. [5]. Вона передбачала проведення комплексу заходів, зокрема, будівництво 25 оптових ринків. Очікувалося, що вони будуть зведені поблизу кожного обласного центру. Та через рік, з метою виконання підпункту 1.1.1 пункту 1.1 Національного плану дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 27 квітня 2011 р. № 504, уряд змушений був призупинити виконання згаданої програми, і зараз вона перебуває під реальною загрозою зриву. Таким чином, змінилась стратегія формування мережі оптових ринків. Було вирішено розвертати їх будівництво не біля кожного обласного центру, як очікувалося раніше, а лише поблизу міст-мільйонників. А це означає, що сьогодні фактично йдеться про будівництво лише п'яти-шести оптових ринків.

Як вбачається із викладеного вище, зараз варто зайнятися розробкою нової концептуальної моделі розвитку оптових ринків та обґрунтуванням їх регіонального розміщення. Зробити це необхідно як на рівні держави, так і на рівні регіонів. Метою такої роботи має стати не боротьба з переробниками, посередниками, постачальниками чи продавцями, а об'єднання їх зусиль. Це значно підвищить ефективність функціонування

АПК, сприятиме формуванню та справедливому розподілу між усіма учасниками аграрного ринку доданої вартості, забезпеченню українського населення якісною і доступною за ціною сільгосппродукцією.

Наразі малі та середні виробники сільгосппродукції та їх об'єднання не можуть одержати доступ до оптових ринків. Суть цієї проблеми – вже найближчим часом оптові ринки можуть стикнутися з дефіцитом вітчизняної сільгосппродукції. У кращому випадку вони продаватимуть банани та іншу заморську продовольчу екзотику, що аж ніяк не сприятиме розвитку вітчизняного агросектору [8, с. 3].

Висновок. Стрімке зростання попиту на продовольство у світі відкриває перед Україною – державою з потужним аграрним потенціалом – величезні геополітичні перспективи. Проте, щоб ними скористатися, українській владі, зокрема Міністерству аграрної політики та продовольства України, вже сьогодні потрібно створювати умови для залучення в АПК солідних сум інвестицій, впровадження новітніх технологій, поглиблення сільгоспкооперації та й загалом завершити розпочату адміністративну реформу.

Література:

1. Про Міністерство аграрної політики та продовольства України) Указ Президента України від 23.04.2011 № 500/2011.
2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/>.
3. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004. – № 9. – Ст. 79.
4. Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підручник / О.Н. Ярмиш, В.О. Серьогін. – Харків : Вид-во НУВСУ, 2002 р. – 532 с.
5. Державна цільова економічна програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 р. : Постанова Кабінету Міністрів України № 557 від 03.06.2009.
6. Про сільськогосподарську кооперацію) : Закон України від 17.07.1997 № 469/97-ВР. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997. – № 39. – Ст. 261.
7. Грищенко М. Продуктові ринки є вагомим чинником подальшого розвитку аграрного ринку. Національний прес-клуб «Українська перспектива» від 13.09.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://a7d.com.ua/novini/8132-mikola-grichenko-produktov-rinki-ye-vagomim-chinnikom-podalshogo-rozvitku-agrarnogo-rinku.html>.
8. Грищенко М. Розвиток ринкової інфраструктур» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://a7d.com.ua/agropoltika/page/3/>.

Тригубенко С. М. Структура и задачи министерство аграрной политики и продовольствия Украины в условиях реформирования

Аннотация. Стаття посвящена особенностям структуры и задачам Министерства аграрной политики и продовольствия Украины в условиях реформирования, а также рассмотрения динамики изменений в системе управления.

Ключевые слова: структура, задачи, министерство, реформирование.

Trygubenko S. Structure and objectives of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine in restructuring

Summary. This article is devoted to the peculiarities of the structure and tasks of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine in restructuring and consideration of the dynamics of changes in management.

Key words: structure, objectives, ministry reform.